

224 ր. 23/, կօպէկ պարտք ունի, նոյն ինքն դպրոցի շինութիւնը իւր քայքայութեամբ դրուածեամբ վերանորոգութեան մեծ կարօտութիւն ունի:

Այս հաշիւը ներկայացնելով 2 եր յարգութեանցը իրրե գործին տեղեակ դալ յայտնում եմ որ դպրոցը Սեպտեմբերին չէ կարող բացուել, եթէ հասարակութիւնը չըկամենայ լուրջ ուշադրութիւն դարձնել և, եթէ մեծի պահոցս մէջ հասարակական դաշնագրութեան համեմատ տուգանքի փողերը չըյատկացունին դպրոցին, որովհետեւ գուցէ դպրոցը չուենենայ ձրի դասատուներ, իսկ վճարելու համար դպրոցի մուտքերն անբաւական են:

Խնամակալութիւն Վաղարշապատու Օրիորդական Հոգ. Ծխակ. Դպրոցի

Ա. Օհանջանեան.

Ի 28 Մարտի 1884 - 7.

Ամսոյս 17 ին Կիւրակէ օրը Ս. Պատարագից յետոյ Ճեմարանի այս տարուայ ուսումնաւարտների խնդրանքով Հանգուցեալ Տ. Գեորգ Դ. ի գերեզմանի վերայ կատարուեց Հոգեհանգիստ և Հոգեհանգստեան ժամանակ կարդացուեց հետեւեալ ճառը:

ՀՐԱԺԵՇՏ ՇԻՐՄԻՆ ԳԷՈՐԳԱՅ Դ-Ի

ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍԻ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ.

Սոփորութիւն է ազգաց ի նախնի ժամանակաց հետէ՝ պսակել յաղթական դափնեօք զճակատս դիւցազանց և քաջ պատերազմողաց ի վերայ հայրենեաց և հոգակել զնոսա յաշխարհախումբ հանգէսս դարուց ի դարս:

Ի այց ըստ յառաջել ժամանակաց նուազեցան յաչս աշխարհի փայլք դափնեաց գոռ մրցողաց ի դաշտ պատերազմի և ոչ ըստ արժանւոյն մեծարեալն ի հնումն մրցանակք վարողաց զբարոյական մարտ հայրենեաց նորս զգեցան փայլս: Եւ այս ըստ ճշմարտութեան եթէ հոգի առաւել է քան զմարմին: Ունել ունէր և մերս հայրենի աշխարհ զարս անուանիս յգլխեացդ, յորոց էր և Հայրապետս այս, որ արդ դնի ի հոգ գերեզմանի:

Գեորգ Դ. արիաբար մղեաց մարտ ընդդէմ խաւարին տգիտութեան, որ հարեալ բանակ յաշխարհի մերում հասուցանէր անհնարին չարիս և ըստ արութեան բոլորեաց զգլխով իւր զգալարագեղ բրարին, զոր խամրել չկարեն ո՛չ կիզիչ ճառագայթք արեգական և ոչ հողմունք խորշակաբերք և որ մնացէ յարազուարճ զցայգ և զցերեկ, զամառն և զգարուն, զաշուն և ըզձմեռն: Ապաքէն յայտ իսկ է, եթէ ազգի, որոյ տարագրեալ է ի հայրենի երկրէն, որոյ սպառեալ են գրեալ թէ զօրութիւնք եթէ նիւթական և եթէ բարոյական, մնայ գլորիլ յանդունդս

կորստեան Երեւաճանաչութիւն և մեծ՝ գաղափար ազգայնութեան միայն և եթ են արդարեւ՝ անառիկ պատենէջք, որ միայն կարեն առաջ ունել զանգարձ կորստեան և ընդոստուցանել ի մահահանգոյն ներհմանէ ի կեանս և ի կենդանութիւնս Կարի քաջ խելամուտ եղեալ այսմիկ և առի զձեռամբ ածել զպատենէջք և զգէմ ունել լուծիչ ախտից, Հայրապետս մեր աւագ աչք ետես հնարս զարմանոյ ի կրթութեան և յուման և եթ, որք հզօր են զարգիս զօրութեամբ քան զղենս կռածոյս մարդախոշոշ մարտից, Զգտեցաւ Սա յայդ զօդ գիտութեան զսահալս նմղեհութեամբ ի հայրենի երկրէ մերմէ կապել զեկեղեցւոյ և ըզհայրենեաց, արծարծել ի նոսա, եթէ են՝ են արդարեւ՝ և նորա շաւառիչք հնադարեան ազգի միոյ, որ ունէր պարծանս ի հնումն և յաւելցի ևս ունել առ յապայնս Սա ուղղեաց զտեսութիւն մտացն առաւել ի վիճակ մատաղ սերնդեան զորմէ կախի բախտ ազգի միոյ, առ որ վախճան քաջալեր եկաց հիմնել զնորանոր դպրոցս յոլով ուրեք, և ո՞րք այն որ անտեղեակ իցել, եթէ քանի՜ բազմացան դպրոցք յազգիս եթէ օրիորդաց և եթէ մանկանց տղայոց առ Սովաւ Գպրոցքս այսօրիկ ևս առաւել բարձրանան յաչս հայրերոյ, հայեցեալ յայն, զի հայրապետս մեր ուղղեաց զնոսա ընդ շաւիղս ազգային կրթութեան, որոյ աւարտ և պսակ համարեցի արգեօք ճեմարանս, անեղծ անդրի, անմահ կոթող անուան լուսասփիւռ Հայրապետիս:

Հզօր բաղկաւ իւրով և անբնկճելի կամբն խորտակեալ Սորա զամենայն խաչընդոստ հարթ հաւատար, կանգնեաց զՏաճարս պայս գիտութեան, ուր ժողովեալ ընդ քաղցր խնամովք իւրովք զհայ մանկին ի հիւսիսոյ տեմ՝ և ի հարաւոյ յարեկից և յարեմօից զառաջինն հնչեցոյց յականջս նոցա զազգի ազգի բարձր մակացութիւնս ի հայ բարբառ և հայեցի կերպաւորեալ:

Շնչեաց ի նոսա զօգի միութեան և եղբայրութեան և կերպարանեաց ի Տաճարիս յայսմիկ զնախրական գաղափար ընդհանուր միութեան հայրերոյ վայրաժատելոյ ընդ ոլորսս աշխարհի, ընդ որոյ կատարումն խորհէր զցոյգ և ջերեկ:

Թողեալ զայն ամենայն, այս մեծագործութիւն Հայրապետիս շատ իսկ է յաւեժացուցանել զանուն Սորա ի սիրտս Հայկազանց:

Այլ եղանկ զի չկարեմք յետ ընդ ձեռս գեղերելոյ ի պէս պէս ուսմունս և ի հուն անդր ուսման ելանելոյ, բոլորիկ զաթոռով Հօր մերոյ և զսրտից մերոց զեղմունս առաջին նորա ծաւալել, այլ զցօւրտ գերեզմանաւ շուրջ կամք այսօր և չվայելեմք ի լիաշուրթն օրհնութիւնս Ս. բերանոյ Սորա:

Սակայն և այնպէս ոչ անխնամ թողեալ մնացաք, այլ ուխտ Ս. Երմիածնիս ի նոյն հոգի վառեալ չեթող մեզ ընդ երկարս զգալ ցաւոյն գառն կորստեան:

Հուսկ յետին ողջոյն է այս մեր, զոր ուղղեմք առ շիրիմ քո, ո՞վ

Սիրելեացդ ի մէջ Հայր, և զհոսկ համբոյր մատուցեալ ցուրտ գերեզմանիդ խորասուզիմք յալիս ծովու կենաց մարդկայնոյ, առաջնորդ մեզ ունելով զրանս քո, որ իրր զաստղ լուսասփիւռ բեեոյ ուղղեսցէ զդեկ նաւուց մերոց առ յարամուր և անխորտակ մնալ ի հարուածոց բռնն մրրկաց:

Եւ ի կուրծ լիցին մեզ և անմոռաց ի կեանս մեր պատուիրանք քո, զոր հանապազ կրկնէին շրթունք վեհիդ ի տես որդեկաց քոց « եթէ լեռնոք հայ ի հողի ճշմարիտ, վառեցարուք ի զէն քրիստոնէական հաստոյս և ծառայեցէք Ազգիդ և եկեղեցւոյ »: Օ՛ն, եկայք եղբարք, անկցուք ի ծունր զառաջեալ շիրմիս և համբոյրս այս լիցի մեզ ի մըշտատե յարացոյց, եթէ անկորուստ մնասցեն ի սիրտս մեր բանք պատուերի Հայրապետիս և յանլոյծ կապ զօգեսցեն զմեզ:

Ի զիմաց նորաւարտ ուսանողաց

Առաւել Վարդանէան

1884 թ. 17 Եւնիւնի

ՎԵՐԱՇԵՆՈՒԹԻՒՆ ԵԿԵՂԵՅԻՈՅՆ ՀԱՅՈՅ ՆՈՂԱՅՈՒՔ ՔԱՂԱՔԻ

ԵՒ

ՆՈՒՐԱՐԱՏՈՒԹԻՒՆՔ Ի ՆՊԱՍ ՇԵՆՈՒԹԵԱՆ:

Ասկաւաթիւ գաղթական ժողովուրդք Հայոց ի 1812 ամէ վերաքնակելով ի Նողայսք քաղաքի, ըստ Զերմուռանդութեան իւրեանց և Աստուածապաշտութեան կառուցեալ էին զտախտակեայ եկեղեցի, ի 1815 ամի ի խախտիլ այնորիկ՝ կառուցին զհողաշէն, և այս եկեղեցի ևս թէև քանիցս խախտեցաւ և նորոգեցաւ, բայց ի վերջնումն վտանգաւոր իսկ համարեցաւ, վասն այնորիկ բարեպաշտ ժողովուրդք ճիգն թափեցին և ըստ կարողութեան իւրեանց ի 1868 ամի ի նորոյ կառուցին զբարուրեայ եկեղեցի, ի վերայ հիման քանդեալ եկեղեցւոյն: Յանցանել 13 — 14 ամաց երեւեցան յորմունս նոր եկեղեցւոյ ձեղքուածք, ապա ամ ըստ ամէ յաւելաւ և հիմնական խախտումն, յանցելուն 1882 ամի յուսահատութիւնն գեր ի վերոյ էր ժողովրդոց տեղւոյս, ըստ որում յաճախել յեկեղեցին ըստ քրիստոնէական պարտաւորութեան իւրեանց՝ կասկածանս կրէին, իսկ օգնել վտանգաւորութեանն՝ բոլորովին անկարող էին, (որովհետև ըստ գծագրութեան քաջագէտ անձանց պէտս ունէր գէթ 1500 ռ.): Այնու-